

сексуальних меншин і в'язнів, «індіанців» Палестини, першої війни в Перській затоці. Мішель Фуко? Філософ диспозитивів ув'язнення, божевілля, управління, біовлади, конструювання суб'єктивностей, активіст FNAR і противник QHS*. П'єр Бурдьє? Ми-слитель виробництва панівної ідеології, необхідності колективного інтелектуала, потребу боротьби проти державної ксенофобії, лібералізму як форми консервативної революції, лівих

серед правих, убогості медій, побудови європейського соціального руху. Ці ідеї підхопив, розвинув і доповнив Тоні Негрі працею про Імперію та глобалізацію, актуальність спротиву завдяки множинності, значущість комуністичного проекту; Ноам Чомські міркуваннями про генеалогію тероризму через насильство ультраліберальної Америки та наслідки для міжнародної геополітики; Рауль Ванейгем пропозицією екології, вирваної з пазу-

рів капіталізму, молекулярних альтернативних спротивів і непорушної вірності діалектичному ситуаціонізму.

Тож не вмерла фігура Діогена! Як і фігура Платона... Та сама барикада розділяє світ сучасних філософів: одні володіють орденом Почесного

* FNAR – Front Homosexuel d'Action Révolutionnaire; QHS – quartier de haute sécurité (тюрми «особливого призначення»).

Прим. перекладача.

легіону, звісно, у фізичному плані, але їхня творчість також його заслужила (Андре Конт-Спонвіль, Люк Фері, Ален Фінкелькрот, Паскаль Брюкнер, Едгар Морен), другі його не мають: є тут упереміш Андре Горц, Жак Буверес, Ален Бадью, Жак Деріда, Анні Лебрен, Бернар Стиглер та інші, котрі не є лібертаріями *stricto sensu* й дозволяють тут і тепер продовжувати спротив, вірний лібертарному духові. Хто каже, що філософія погано почувається? □

Платон, наш любий Платон!

Ален Бадью

Резонно думати, що філософія завше розгортає свій виклад поміж двох імперативів – негативного та позитивного, приписуючи одному вади, що руйнують сутнісну думку, а другому – зусилля, ба навіть аскезу, що цю думку уможливило. Філософія, різнопрофільна робітниця, майструє також рамки, квадратуру картини, на якій породжуватиме сенс світу.

Платон розпочинає все з операції кадрування. У негативному плані ви мусите заборонити собі будь-яку комерцію з поемою, зокрема поемою описовою та ліричною, дозволяючи лишень патріотичні та воєнні ритми. Поетів треба вигнати з ідеального полісу. У позитивному плані ви мусите віддати себе на десяток років студіювання найглибшої та найскладнішої математики, якою була тогочасна геометрія в просторі, що якраз і винайшла його методи. Хай ніхто не ввійде в сей град, коли не геометр.

Коли поглянути з нашої інтелектуальної ситуації, ці імперативи нещадні й незрозумілі. Принаймні з місця, де «платонік» назагал не є уместивим епітетом ані для Гайдегера, ні для Попера, ні для Сартра, ні для Дельоза, навіть не для непохитних марксистів великої епохи і тим більш не для логіків – ані віденців, ані янкі. «Платонік» – це мало не образа, скажімо для Ніцше, який доводив, що нашій епосі суджено «вчуняти від хвороби Платона».

Побіжно зазначимо, що коли ліки (філософські) трапляються ще гірші за хворість, епоха наша, щоби видужати від хвороби Платона, проковтнула так багато релятивістського сиропу, непевно скептичного, полегшено-спиритуалістичного й прісно-моралістичного, від якого тепер непримітно конає в ліжечку свого гадано демократичного комфорту.

Хто воліє покінчити з Платоном, віддає себе на спекулятивну евтаназію.

Та чому я назвав Платонові імперативи «нещадними й незрозумілими»?

Немилосердно скасовувати цей напружений ужиток мови, зачароване ви-находження слова, щільне обстеження безконечної сили проговорювання, яку поезія – і тільки вона – може зосередити.

Alain Badiou. «Platon, notre cher Platon!». *Le Magazine littéraire*, 2005, №447, листопад, с. 32–34. Переклав із французької Андрій Репа.

Немилосердно примушувати нас простувати на сторінці з математичними виразами за примусовими вигинами чорних шифрованих позначок, що ведуть до доказів, зв'язок котрих із емпіричним світом є настільки тонким, що простолюдна мудрість убачає в них лише марні тортури, призначені для аристократії напівбожевільних, що «гнуть спину над математикою». Горбун – то платонік?

Поет, який хотів
прогнати поетів

Так само незрозуміло, чому стиліст Платон, людина великих поем у

прозі, себто мітів, у яких розповідає про долю душ на краю ріки забуття або чорних із білим коней дії, з такою рідкісною жорстокістю накидається на поетичне наслідування аж так, що проголошує (наприкінці «Держави»), мовляв, зі всіх політичних заходів, які він обстоює, найістотнішим є спрощення поетів. І незбагненно також, чому той, від кого маємо лишень театральні діалоги, від завершення яких він часто утримується й, на відміну від Декарта, Спінози чи Канта, ніколи нічого не викладає в аксіоматичній або формально доказовій формі, ось так при-зупиняє долю філософського шляху саме на виході з величезного математичного передпокою.

Безсумнівно, найперше слід би збагнути, наскільки пов'язані обидва імперативи платонівського кадрування, позаяк одне й друге стосується платонівського означення філософії.

Філософія – це передовсім переривання авторитарного режиму Істинного, що не поступається полегкостям релятивізму чи скептицизму. Маємо авторитарний режим, коли істина вислову залежить не від аргумента, що її обстоює, а від позиції промовця, хай це буде Бог, цар, священник, професор чи пророк. Маємо релятивістську чи скептичну полегкість, коли критика автори-

тарного режиму істинного призводить до знищення абсолютності й універсальності істин. У платонівському розумінні філософія виставляє сказане для публічного судження, передбачає спільно розділені логічні правила, діалог із першим зустрічним. Так вона усуває авторитарність промовця на користь внутрішньої цінності мовленого. Однак, за логікою симетрії, вона тримається не тільки абсолютності істинного, але й того, що людська думка – зовсім не обмежена, конечна, відносна або віддана гризоті сумнівів – в усьому залежна від цього абсолюту, котрий може та повинна зустріти.

Проте поезія, хоч би якою щедрою була її краса, є безумовно авторитарною формою декларації. Вона покликається на себе одну, суперечить аргументові,

Вільям Блейк. Платонів дух (із ілюстрацій до Мілтона, 1816)

проголошує те, що у формі чуттєвого виказує себе без спільного розділення, власне, самого виказування. Вона зупинилася на порозі Абсолюту, проте дуже часто уявляє себе самопроголошеною його сторожою. Математика, навпаки, стримує думку експліцитними правилами, а не самобутнім генієм мови, пропонує всім розділити умовивід, ніколи не відмовить прикінцевій ясності, хоч би якою складною була конструкція, інформує Істинне, не поступаючися жодному сумніву чи екзистенційному трепетові пе-

ред обличчям усього, жорстоку необхідність чого вона викриває.

Також маємо наголосити, всупереч розповсюдженим балачкам, що саме математика є демократичною, а поезія – можновладною або царською.

Звідси можна збагнути, що сьогодні треба бути платоніком. Адже демократія опінії, яку нам так розхвалюють, це вилучення істинного і царат абсолютно пустопорожнього образу, котрим є індивід, що надумав, ніби є тим більше поетом свого існування, коли лишень займає тепленьке місце в ринкових імітаціях. Справжньою ж демократією, як її розглядав Платон, є рівність перед Ідеєю та відмова від імітаційних «комунікацій». І, зокрема, сьогодні, як і тоді, коли поліс провалювався у нищість, ідеться про рівність перед політичною Ідеєю, яку знову треба винайти супроти її розкладання в ігрищах інтересів.

Не буде вороття до поеми демократичним шляхом, коли не підкоримо її – як чисту Ідею – сухій силі математики. Таким, зрештою, був проєкт М'ял'єме і всього, що в сучасній поезії по-справжньому було варте уваги. Поезія, як скажуть, платонівська, як-от поезія, що проголошує разом із Песоа, що «біном Ньютона так само прекрасний, як і Венера Мілоська». І поезія демократична: вона пориває із софістичною ідеєю вільного висловлення індивідів і обіцяє спільно розділений тяжкий труд приступання до реального. «Реального», що носить потрібне й нетлінне ім'я: Істина, Краса, Добро.

Це правда, що у нас більше немає ніякої репрезентації цього посутнього демократизму Ідеї. Вже Песоа після того, як заново ствердив платонівську рівнозначність Краси та Істини,

додав, буцім оцієї еквівалентності (Біном Ньютона = Венера Мілоська) «ніхто не завважає». То що ж! Платон універсально нарік зусилля, потрібне для того, щоб його угледіли. Звідси й впливає, що його школа світу є цікавішою. Незмірно цікавішою.

Наш Платон, наш любий Платон! Утверджуємо всіма наявними засобами вкупі з ним істинну Ідею, Принцип, супроти фантому цієї свободи, що нас пригнічує, свободи залежати від беззмістовних об'єктів і дріб'язкових забаганок. □